

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

71

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

מסעי לה לו

אשר אתם ישבים בה אשר
אני שכן בתוכה כי אני יהוה
שכן בתוך בני ישראל: פ שביעי
לו א ויקדבו ראשי האבות
למשפחת בני גלעד בן מכיר
בן מנשה ממשפחת בני יוסף
וידברו לפני משה ולפני
הנשאים ראשי אבות לבני
ישראל: ויאמרו את אדני
צוה יהוה לתת את הארץ
בנחלה בגורל לבני ישראל
ואדני צוה ביהוה לתת את-

נחלת

תרגום אשכנזי קצר

אין וועלכעם איהר וואהנט ,
אין וועלכעם איך רעוידענץ
האלטע : דען איך דער עוויגע
רעוידרע אונטער דען
קינדערן ישראל'ז :
לו (א) דיא פאמיליענע
הייפטער אויו דעם
געשלעכטע דעו גלעד , זאָהנו
מכיר , זאָהנו מנשה , פאָן דען
געשלעכטערן דער קינדער
יוסף : טראטען אויף אונד
רעדעטן פאָר משה , דען
פירזטען אונד פאמיליעהייפּע
טערן דער קינדער ישראל'ז :
(ב) שפראַכן נעמליך : מיינעם
הערדן האָט דער עוויגע בע
פאָהלען , דאָז לאַנד דורך דאָז
פאָז , דען קינדערן ישראל'ז
צום ערבנטע איינגעבען צו
לאַסען : צוגלייך אַבער איזט
מיינעם העררן פאָן דעם

עוויגען בעפאָהלען , דאָז

רש"י

לשנת בארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוּב :
(לג) ולא תחניפו ולא תרשיעו כתרגומו ולא
תחייבון : (לד) אשר אני שוכן בתוכה . שלא
תשכיבו איתי בטומאתה : כי אני ה' שוכן בתוך
בני ישראל . אף בזמן שהם טמאים שכינה שרוי
בכיבוס :

מורעות בני יוסף וטלילו קדם משה וקדם
בברביא רישי אַכּהתא לכני
ישראל : (ג) ואמרו ית רבונֵי פקיד יי למיתן ית
ארעא באַחַסנא בעדכא
לכני ישראל ורבונֵי אַתּפּקד פּטיטרא דני למיתן ית
אַחַסנא

תרגום אונקלוס

די אתון יתבין פה די שקינתי שריא
בגוה ארי אגא יי שכנתי שריא בגו
בני ישראל :

לו (א) וקרובו רישי אַכּהתא לזרעית
בני גלעד ברטכור בר מנשה

מורעות בני יוסף וטלילו קדם משה וקדם
בברביא רישי אַכּהתא לכני
ישראל : (ג) ואמרו ית רבונֵי פקיד יי למיתן ית
ארעא באַחַסנא בעדכא
לכני ישראל ורבונֵי אַתּפּקד פּטיטרא דני למיתן ית
אַחַסנא

באור

דמיס תחנף הארץ כמו שצאר כי הדם הוא יחניף וגו' : ולא ארץ לא יכפר , וליושבי הארץ :
כי אם בדם שפכו , שוכך אותו , כמו יין גואל כחמו ובא גואלו (ויקרא' ה' ד' ו') :
(לד) ולא הטמא את הארץ , אמר תטמא ל' אש' יאמר אשר אתם יושבים בה , לכן ת"א
וב' הרגישו בזה ותקנו בתרגומם ולא תסתאבון ל' , וכן תרגם בל"א יודעת הראש"ע שולת
תטמא היא נס זרת לנקבה שבה על החנופה שהיא תטמא את הארץ : כי אני ה' שכן בחוך
בני ישראל , חזר לבאר כי מנה שאני שוכן בתוכה הוא לכבוד ישראל (ראש"ע) :
והיו

דאז ערבגוט אונזערן ברודרן
צלפחד זיינען טאָכטערן צו
געבען: (ג) ווען דיזע נון איינען
אויז דען איבריגען שטאָממען
דער קינדער ישראל'ז הייא=
ראַטהען, זאָ געהט איהר גוט
פֿאָן דעם ערבגוטע אונזרער
פֿאָטער אַב, אונד קאָמט צו
דעם ערבגוטע דעזיעניגען
שטאָממען הינצו, אין וועלכען
זיז הייאראַטהען: אַל'זאָ
ווירד דאָן לאָ אונזערן ערב=
גוטן פֿערדינגערט: (ד) ווען
אויך דיא קינדער ישראל'ז
איין יובל'יאָהר האָבען: זאָ
כלייכט דיזען ערבגוט אימ=
מער נאָך בייא דעם שטאָמ=
מע, אין וועלכען זיא הייא=
ראַטהען, אונד דעם ערבגוט אונזערן פֿאָטערליכען שטאָממען ענטצאָגען: (ה) משה

נחלת צלפחד אחינו לבנתיו;
ג והיו לאחד מבני שבטי בני
ישראל לנשים ונגרעה נחלתן
מןחלת אבותינו ונוסף על נחלת
המטה אשר תהיינה להם
ומגרל נחלתנו יגרע: ד ואם
יהיה היכל לבני ישראל ונוסף
נחלתן על נחלת המטה אשר
תהיינה להם ומנחלת מטה
אבותינו יגרע נחלתן: ה ויצו

משה

ראַטהען, אונד דעם ערבגוט אונזערן פֿאָטערליכען שטאָממען ענטצאָגען: (ה) משה

ר ש י

תרגום אונקלוס

לו (ג) ונוסף על נחלת המטה שהרי בנה
יורשה והבן מתיחס על שבת
אביו: (ד) ואם יהיה היובל - מכאן היה רבי
יהודה אומר עתיד היובל שיפסוק: ואם יהיה
היובל - כלומר אין זו מכירה שחודת ביובל
שהירושא אינ' חודת ואפילו יהיה היובל לא
תחזור הנחלה לשבתו וכמנא שטספה על נחלת
המטה אשר תהיינה להם: (ח) וכל בת יורשת
נחלה

אחסקת צלפחד אחינא לבנתיה:
(ג) ויהיוין לחד מבני שבטיא דבני
ישראל לנשין ותתמנע אחסקתהון
מאחסקת אבקהתנא ותתוסף על
אחסקת שבטיא די יהוין להון ומענב
אחסקתנא יתמנע: (ד) ואם יתון
יובלא לבני ישראל ותתוסף אחסקתהון

על אחסקת שבטיא די תהוין להון ומאחסקת שבטיא דאבקהתנא יתמנע
אחסקתהון: (ה) ופקיד

משה

באור

לו (ג) והיו לאחד מבני וגו', באורו ואם יהי' לנשים לאחד מאשר שבטי בני ישראל, או
ונגרעה וגו' וכן תרגם כל"א: ונוסף על נחלת המטה, כי בניהן יירשו אותן
והם יחשבו לשבת אביהם: ונוסף, כפעל עבר מנסי' ע"מ טודע, והי' לו לומר וכספה כל' בעל
נחלה כמ"ש ונגרעה, ויתכן שחסר מלת דבר או חלק, והמשך דבריהם כך הוא: כאשר יהיו
לאחד מבני שבטי ישראל לנשים, תגרע נחלתן מנחלת אבותינו, וע"ז יוסף דבר או חלק על
נחלת המטה ההוא: ואין עינינו צרה בנרבת המטה ההוא, כי אם על" גרעון נחלת מטה
אבותינו אשר יגרע ע"י כך: (ד) ואם יהיה היובל, הוסיפו ואמרו, אין זה דומה למכר,
כי המכירה חודת ביובל, אבל הירושא אינה חודת, ואין לנו תקוה לשוב אל הנחלה עוד

אף

מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי
 יְהוָה לֵאמֹר בֶּן מִטַּח בְּנֵי־יוֹסֵף
 דְּבָרִים: וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה
 יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפָּחַד לֵאמֹר
 לָשׁוּב בְּעֵינֵיהֶם תְּהִי־יָנָה לְנָשִׁים
 אֵיךְ לְמִשְׁפַּחַת מֹטֶה אֲבִיהֶם
 תְּהִי־יָנָה לְנָשִׁים: וְלֹא־תִסָּב
 בְּחֻלָּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֹּטֶה אֶל־
 מֹטֶה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִמֹּטֶה
 אָבִיתוּ וְדָבְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ח וְכָל־

געבאט דען קינדערן ישראל'ן,
 אויף בעפעהל דען עוויגען,
 אונד שפראך: דער שטאם
 דער זארהנע יוסף רעדעט
 רעכט: (ה) דער עוויגע פער-
 ארדנעט אלזא דען טאכטערן
 צלפחד, אונד שפריכט, זיא
 קאנגען פרייאן ווען זיא וואל-
 לען: יעדאך מיסען זיא אונטר
 דעם געשלעכטע איהרען
 פאטערליכען שטאמען
 פרייאן: (ו) דאמיט קיין ערב-
 גוט דער קינדער ישראל'ן
 אויז אינעם שטאמען זיין
 דען אנדערן איבערגעהע:
 זאנדערן יעדער פאן דען
 קינדערן ישראל'ן דעם ערב-
 גוטע זיינען פאטערליכען
 יעדע (ח) אינע שטאמען אנדאנגע

בת

תרגום אונקלוס

מֹשֶׁה יִתְּבֵנִי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא רַבִּי לְמִימְרָא יָאוֹת שְׁבָטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלְלִין:
 (ו) דִּין פִּתְגָמָא דִּי פִּקֹּד יִי לְבְנֵי צִלְפָּחַד לְמִימְרָא לְדִתְקִין בְּעֵינֵיהֶן תְּהוֹנִין
 לְנָשִׁין פִּרְס לְזֹרְעֵינָא שְׁבָטָא דְּאֲבֹתָהֶן תְּהוֹנִין לְנָשִׁין: (ז) וְלֹא־תִסָּחַר אַחֲסָנָא
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבָּטָא לְשְׁבָטָא אַרְי גִּבְר בְּאַחֲסָנָא שְׁבָטָא דְּאֲבֹתָהוּ יִדְבְּקוּן בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (ח) וְכָל־

ברתא

באור

אף אם תהי' אנת היובל: (ו) לבנות צלפחד, תיב"ע הוסיף בתרגומו של פסוק זה, וז"ל
 לא לדריא דעתידין לנייקס בחר פילוג ארעא אלהן לבנות כלפחד וגו' והוא מדברי חז"ל שלמדו
 מן זה הדבר שלא נכטו שלא אותו הדור (ב"ב ק"ז): לשוב בעיניהם, ר"ל נכט אביהן
 תבחרנה את הטוב והישר בעיניהן כמ"ס אך למשפט מטה אביהם: לשוב, דגש הטי"ת על
 סדרון ה"א הדעת וענינו להטוב: (ז) ולא תסב נחלה, לדעת הרמב"ן הן שתי מכות, כזה
 ביורשות נחלה שלא תנשאנה רק למטה אביהם, וזהו נכטאות כבר (שלא היו יורשות נחלה)
 ואחרי היותן לאיש מתו אחיהן בחיי האב, לא תסוב הנחלה למטה אחר, ולא יירשו אותן במהם
 ולא בעליהן כ"א אחד מקרוביהן, והזהיר מתחלה בכנות כלפחד ואח"כ בכל בת יורשת נחלה,
 ואמר בכל ישראל שלא תסוב נחלה ממטה אל מטה שאף הנשואות או המזוהרות אם יעברו על
 המזוה ירשו אותן אנשי המטה שיהיו כלם דבוקין וקשורין בנחלת אבותם, ולא כהנ כל זה רק
 בדור הנחל את הארץ בעת החלוקה, ע"כ ולפי הפשט יתכן שבכתו' הזה מבאר הטעם אל
 שמה למעלה על כנות כלפחד שיהיכה למטה אביהן, כדי שלא תסוב נחלה ממטה אל מטה

יעדע טאכטער, דיא ערב= פארדיג איוט, אונטער דען שטאממען דער קינדער ישראל'ן, מוס איונען אויז אהרעם פאטערליכען שטאממע, פרייאן: דאמיט דיא קינדער ישראל'ן יעדער זיין פאטערליכען גוט ערבע: (ט) אונד קיין ערבנט פאן איינעם שטאממע צום אנדרן איבערגעהע: וואנדערן דיא שטאממע דער קינדער ישראל'ן יעדער זיינעם ערבנטע אג האנגע: (י) וויא דער עוויגע דעם מ-ה בעפאהלען: אלוף טראטען דיא טאכטער צלפחד: (יא) מחלה, הרצה, חגלה מלכה אונד נעה, דיא טאכטער צלפחד: פרייאטען דיא

בת ירשת נחלה ממימות בני ישראל לאחד ממשפחת משה אביה תהיה לאשה למען ירשת בני ישראל איש נחלת אבתיו ואלתסב נחלה ממימות למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מימות בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה בן עשו בנורה צלפחד יחיתיהנה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן

רש"י

תרגום אונקלוס

נחלה שלא היה בן לאביה: (יא) מחלה תרצה. כאן מנאן לפי גדולתן זו מיו בשנים וכשאו כסדר תולדותיו וככל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיל שקולות זו כוונ: (ט) ולא תסחר אהסנא משכטא לשכטא אוחרנא ארינבר באהסנתיה ידבקו שכטא דבני ישראל: (י) כטא דרפיקוד יי יתמשה פו עברו בנת צלפחד: (יא) ותואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני אחו

ברתא ירתת אהסנא משכטא דבני ישראל לחד מנרעית שכטא דאבוהא תהי לאנתו בדיל דהתן בני ישראל גבר אהסנת אבהתו: (ט) ולא תסחר אהסנא משכטא לשכטא אוחרנא ארינבר באהסנתיה ידבקו שכטא דבני ישראל: (י) כטא דרפיקוד יי יתמשה פו עברו בנת צלפחד: (יא) ותואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני אחו

באור

אחר כי יבא אח"כ האיש לקחת נחלה גם מנשה אחר ויתערבו נחלות השבטים, וכן תורגם כל"ל נחלה לבני ישראל, בחירו נחלה שהיא לבני ישראל: (ח) וכל בת ירשה נחלה, כנר הזכרתי גייעלה שהנהיר מתחלה על בנות כלפחד ועתה ידבר בכל בת ירשת נחלה בבני ישראל שתהי' לאשה לאחד ממשפחת מטה אביה. ודלא כראש"ע שכתב שבכתוב הזה ידבר על אחר נחול הארץ ולכן אמר ולא תסוב נחלה פעם שני', כי האמת כמו שקבלו סו"ל שבדבר הזה לא הי' טובה רק כדור ההוא שהי' קודם חלוקת הארץ כמו ש' הרמב"ן כדי שלא יבא האיש ההוא לקחת נחלה

מסעי לו

תרגום אשכנזי קצו

וַיִּהְיוּ לְנָשִׁים: י' מִמִּשְׁפַּחַת
בְּנֵי מִנְשֵׁה בֶן יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים
וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל מִטָּה מִשְׁפַּחַת
אֲבֵיהֶן: י' אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
בְּיַד מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:

דיא קינדערן איהרער
פֿאַטערן: (יב) פֿרייאטען
אלזא אויז דען געשלעכטערן
דער זארהנע מנשה זאחנז
יוסף: אונד דאדורך בליב
איהר ערבנוט בייה דעם
שטאמע איהרען פֿאַטערליכן
געשלעכטן: (יג) דינען זינד
דיא געכאטהע אונד פֿערט
אָרדנונגען, וועלכע דער
עוויגע דען קינדערן ישראל
דורך משה: אין דען
פֿילדען מואב'ז, אס זינד
געגען ירהו איבר, בעפֿאָהגען
האַט:

חוק

תרגום אונקלוס

אחיו אבותיו לנשים: (יב) כזרעית בני מנשה בר יוסף תואה לנשים והנת
אחסנתהן על שבטא זרעית אביהן: (יג) אליו פקדיא ודינא די פקיד יי
בוקא דמשה לות בני ישראל במשהו דמואב על ירדנא ירחה:

באור

נחלה גם מנשה אחר ויתערבו השנטיס זה עם זה נחלה: (יב) ותהי נחלתן, ע"י שהיו
ממשפחת אביהן לכשיס היתה גם נחלתן על מטה משפחת אביהן: (יג) אלה המצוה והמשפטי,
דיני הנחלה והגדר ומשפט הדוכים, ומכות כלבת יורשת שלא תיסב נחלה: בערבת מואב,
הוא הוסבע האחרון שהיה להם בניו משה, וסם צוה למות את ישראל, ומסר להם עוד חקים
ומשפטי ישראל, והוכיחם על מריס קודם מותו, וסם נאמר לו שיעלה על הר נבו למות סם
על פי ה' והאל זכנו להשיג תעלומות תורתו ולא נחלל מהנותבה כל ימי סיינו:

סכום פסוקי דספר במדבר אלף ומאתים ושמונים ושמונה. ארפח סימן:

וחציו והירה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח: ופרשיותיו עשרה.

י"י בדר ינחנו סימן: וסדריו ל"ב. לב טהור ברא לי אהים סימן:

ופרקיו ל"ז. לו חכמו ישכילו זאת סימן: מניין

הפסוקות שתים ותשעים והסתומות

ששים ושש. הכל מאה וחמשים

ושמונה פרשיות. אני

חלקך ונחלתך סימן:

בערב

שנת אחר חצות יקרא שנים מקרא ואחד תרגום , כי ארו"ל כל המעשים
 פראיותיו עם הגבור מאריכון לו ימיו ושנותיו , ועל דרך זה מצוה חזק
 המיוחד לקרא כל פרה ופרה שנים מקרא עם הטעמים ואחד תרגום בלי טעמים . ולא
 יפסיק בדבור משהתחיל לקרות שנים מקרא ואחד תרגום . ואם לא השלים שמו"ת בע"ש
 מצוה ששליו קודם שיאכל . ואם אכנס הוא שלא יכול להשלימו קודם שיאכל
 בשבת , מ"מ חייב להשלים קודם מנחה . ואחר שסיים שמו"ת יאמר ההפטרות השייכה
 לאותו שנת , אם הוא בע"ש יאמר ג"כ זמור י"י מלך גאות לבש וכו' , ואם בשבת
 יאמר זמור שיר ליום השבת וכו' , כדי שיחדר תורה נביאים וכתובים . ויש כותבין
 לומר ג"כ משנה ראשונה של מסכת שבת , שהיא משנה . יציאות השבת שמים
 ארבע בפנים ושמים שהן ארבע בחוק כיצד העני עומד בחוק ובעל הבית בפנים שמים
 העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב
 ובעל הבית פטור . פשט בעל הבית את ידו לחוק ונתן לתוך ידו של עני או שנטל
 מתוכה והכניס בעל הבית חייב והעני פטור . פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל
 הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורים . פשט בעל הבית את ידו לחוק
 ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורים . ואחר כך יאמר זה
 שהוא תלמוד : אמר רב הונא ברבי דרב יהודה אמר רב אמי לעולם ישלים אדם
 פראיותיו עם הגבור שנים מקרא וא' תרגום אפי' עטרות ודיבון שכל המעשים פראיותיו
 עם הגבור שמו"ת מאריכון לו ימיו ושנותיו : ואחר כך יאמר משנה ראשונה של ספר
 יצירה , שהיא קבלה : עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש
 וברית יחיד מכוון באמצע כולות לשון וכולות המעור : וכדי לחבר את האהל להיות
 אחד יאמר אחר כך זה המאמר מהזוהר : זכור את יום השבת לקדשו ר' יצחק פתח
 ואמר כתיב ויברך אלהים את יום השביעי וכתוב שבת ימים תלקטוהו וביום השביעי
 שבת לא יהיה בו . כיון דלא משכחת ביה זמני מה ברכתא ביה אלא הכי תני כל
 ברכתא דלעילא ותתאי ביומא דשביעאי תליין . ותני' אמאי לא אשתכח זמנא ביומא
 שביעאי משום דההוא יומא מתברכין מני' כל שית יומין עילאין וכל חד וחד ביומיה
 מההוא ברכתא דמתברכאן ביומא שביעאי . ובגין כך מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא
 צעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שית יומין דהא
 צההוא זימנא אזמנן ברכתא לאתברכא אכל שית יומין דשבתא וברכאוי לא אשתכח על
 פתורא ריקנא ועל כן צעי לסדרא פתורא בליליא דשבתא צההוא זמנא . רבי יצחק
 אמר אפי' ביומא דשבתא כמי :